

UNIVERSITEIT UTRECHT

Gelijkheid en fertiliteit

Een onderzoek naar de invloed van onbetaalde
arbeid op kinderwens

Lisa Lankwarden & Iris Wever

21-6-2013

Anne-Rigt Poortman

Bachelor scriptie

Dankbetuiging

Dit onderzoek is gebaseerd op data van de Netherlands Kinship Panel Survey (NKPS). De NKPS is gefinancierd door de Nederlands organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Financiële en institutionele steun voor de NKPS komen ook van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut, de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht, de Faculteit Maatschappij – en Gedragwetenschappen van de Universiteit van Amsterdam en de Faculteit van Sociale Wetenschappen van de Universiteit van Tilburg. Tevens gaat onze dank uit naar Anne-Rigt Poortman voor het begeleiden van onze bachelor scriptie.

Samenvatting

Nederland anno 2013 kent een zeer laag fertiliteitscijfer. Dit kan tot vergrijzing leiden, hetgeen negatief is voor de maatschappij. Om de lage fertiliteit te verklaren zijn er verschillende theorieën aangehaald, maar tegenwoordig ligt de focus op gelijkheid tussen de seksen in de verdeling van onbetaalde arbeid. In dit onderzoek zal er gekeken worden naar de invloed van onbetaalde arbeid op de kinderwens van vrouwen, mannen en het verschil tussen samenwonenden en gehuwden. Door data van de Netherlands Kinship Panel Survey te gebruiken proberen wij door middel van logistische regressie meer inzicht te geven in de relatie tussen onbetaalde arbeid en kinderwens. Uit de resultaten is gebleken dat meer gelijkheid in de huishoudelijke verdeling een positief effect heeft op de kinderwens van getrouwde vrouwen. Ook bleek dat meer gelijkheid in de kindverzorging verdeling juist een negatief effect heeft op de kinderwens van getrouwde vrouwen. Tegen onze verwachtingen is er verder geen invloed van onbetaalde arbeidsverdeling op kinderwens gevonden. Deze resultaten dragen bij aan de kennis omtrent fertiliteit in Nederland.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Theorie	4
2.1. Inleiding	4
2.2. Gender Equity	5
2.3. Verschil samenwonenden en gehuwden	9
3. Data en Methoden	10
3.1. Data	10
3.2. Variabelen	11
3.3. Analyses	13
4. Resultaten	14
4.1. Vrouwen	14
4.2. Mannen	15
4.3. Samenwonende en gehuwde vrouwen	20
4.4. Samenwonende en gehuwde mannen	22
5. Conclusie & Discussie	23
5.1. Conclusie	23
5.2. Voorgaand onderzoek	24
5.3. Discussie	25
5.4. Tot slot	27
Literatuurlijst	28

1. Inleiding

In geïndustrialiseerde landen, waaronder Nederland, is er sinds de jaren '60 een daling in het geboortecijfer te zien. In Nederland is het vruchtbaarheidscijfer gedaald van gemiddeld 3,1 kinderen in 1960 tot gemiddeld 1,8 kinderen in 2011 (CBS, 2012). In de jaren '80 bereikte het geboortecijfer een dieptepunt van gemiddeld 1,5 kinderen. Het geboortecijfer zit al een aantal decennia onder het zogenaamde 'vervangingsniveau'. Dit niveau geeft aan hoeveel kinderen er gemiddeld per vrouw geboren moeten worden om de huidige generatie mannen en vrouwen volledig te vervangen (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2011). Het vervangingsniveau in Nederland ligt op 2,1 kinderen. Een geboortecijfer onder het vervangingsniveau heeft een vergrijzing van de bevolking tot gevolg. Het CBS (2001) noemt ook dat de beroepsbevolking in de toekomst niet meer genoeg draagkracht heeft om de economie draaiende te houden. Ook zouden de lasten van de sociale zekerheid en de gezondheidszorg zwaarder uitvallen. Door deze negatieve gevolgen is het relevant om de oorzaken van een lage fertiliteit te achterhalen. Op het moment dat de oorzaken van een lage fertiliteit bekend zijn, kan daar eventueel op ingespeeld worden door middel van beleid om het geboortecijfer te verhogen en de risico's van vergrijzing te verkleinen.

In voorgaand onderzoek zijn er vele verklaringen gezocht voor de oorzaken van een laag geboortecijfer bij vrouwen. De focus lag daarbij vooral op de arbeidsparticipatie van vrouwen. De toegenomen arbeidsparticipatie van de vrouw zou de reden zijn voor een lage fertiliteit (zie o.a. Becker, 1981). Echter, het gegeven dat de man en de vrouw beiden werken is niet de enige factor die kan verklaren waarom de kinderwens afneemt. Vrouwen zijn op gelijke voet komen te staan met mannen in de werksfeer, maar thuis is er nog steeds sprake van een ongelijke verdeling. Hochschild (1989) noemt deze ongelijkheid in onbetaalde arbeid de 'stalled revolution'. De 'revolutie' die heeft plaatsgevonden voor vrouwen in de verdeling van betaalde arbeid (werk) is nog niet doorgedrongen in de verdeling van onbetaalde arbeid (huishoudelijke taken en kindercare). De discrepantie tussen betaalde arbeid en onbetaalde arbeid zorgt voor een gevoel van onrechtvaardigheid. Dit omdat naast het hebben van een betaalde baan vrouwen ook het grootste deel van het huishouden op zich nemen, hetgeen de werkdruk verhoogt en daardoor fertiliteit doet afnemen (McDonald, 2004). Voorgaand onderzoek heeft dit idee getoetst en de invloed van de verdeling van onbetaalde arbeid op de kinderwens van vrouwen onderzocht (zie o.a. Mills, 2008). Aangezien het nemen van een kind een gezamenlijke beslissing betreft wordt er in dit onderzoek ook gekeken naar de invloed van onbetaalde arbeid op de kinderwens van de man. Niet alleen wordt er gekeken naar de invloed van de verdeling van onbetaalde arbeid op de kinderwens van mannen en vrouwen, ook wordt er gekeken naar het verschil tussen samenwonenden en gehuwden. Tegenwoordig is niet alleen het huwelijk een vorm van samenleven. Een andere vorm van samenleven, samenwonen komt steeds vaker voor. Brines & Joyner

(1999) stellen dat er cruciale verschillen zijn tussen deze twee samenlevingsvormen. Samenwonen staat voor gelijkheid in betaalde en onbetaalde arbeid en het huwelijk staat voor specialisatie. Daarom zal er gekeken worden naar een verschil in het effect van onbetaalde arbeid op de kinderwens tussen samenwonenden en gehuwden. Dit onderzoek wil inzicht geven over de invloed van de verdeling van onbetaalde arbeid op de kinderwens bij vrouwen en mannen en het verschil van invloed tussen samenwonenden en gehuwden. Op deze manier zal worden bijgedragen aan de kennis over de oorzaken van lage fertiliteit. De vraag van dit onderzoek is: *a) In hoeverre beïnvloedt de verdeling van onbetaalde arbeid de kinderwens bij mannen en vrouwen en b) in hoeverre verschilt deze invloed tussen samenwonenden en gehuwden?*

2. Theorie

2.1 Inleiding

In voorgaande studies zijn verschillende theorieën geopperd die fertiliteit zouden kunnen verklaren (voor review zie Mills et al., 2008). Een van de meest invloedrijke theorieën is misschien wel die van Becker (1981). Hij richtte zich op de rol van educatie en arbeidsparticipatie bij vrouwen op de fertiliteit. Vrouwen waren financieel afhankelijk van de man. Vrouwen verzorgden de kinderen en het huishouden en de man werkte fulltime. Deze verdeling wordt ook wel de traditionele rolverdeling genoemd. Doordat het onderwijs is verbeterd en het aantal werkende vrouwen is toegenomen heeft de vrouw een financieel onafhankelijke positie verworven. Dit heeft tot gevolg dat de kinderwens van de vrouw is afgenomen en er minder kinderen geboren worden. Becker's theorie (1981) is gebaseerd op de gedachte dat een individu het maximaal haalbare nastreeft door een kosten-batenafweging te maken. Een financieel onafhankelijke positie betekent dat de vrouw zelf voldoende inkomen genereert om zichzelf te onderhouden, hetgeen haar meer zeggenschap en vrijheid geeft. Wanneer een vrouw een kind zou krijgen, zou zij moeten inleveren op haar werkuren. Hierdoor krijgt zij minder inkomen en verliest zij (deels) haar financieel onafhankelijke positie, hetgeen de kosten van het nemen van een kind verhoogt. Deze kosten die een vrouw maakt bij het krijgen van een kind worden ook wel 'opportunity costs' genoemd (Becker, 1981).

Niet alleen educatie en arbeidsparticipatie van de vrouw zijn verklarende factoren voor een lage fertiliteit. Er zijn ook andere factoren die de fertiliteit zouden kunnen beïnvloeden die niet zijn opgenomen in de theorie van Becker (1981). Zo wordt er in deze theorie geen aandacht besteed aan de rol van de man. Bovendien zijn er ook veel vrouwen met een betaalde baan die wél aan kinderen beginnen, waaruit blijkt dat de kosten-baten theorie de fertiliteit slechts deels kan verklaren (Mills et al., 2008). Om deze tekortkomingen te ondervangen zou de Gender Equity Theory van McDonald (2004) uitkomst kunnen bieden.

2.2 Gender Equity

Vrouwen zijn in de afgelopen decennia steeds meer betaald werk gaan verrichten (Mills et al., 2008) en hebben dezelfde sociale, politieke en reproductieve geïnstitutionaliseerde rechten als mannen gekregen (McDonald, 2004). Hierdoor zijn ze op gelijkere voet komen te staan met mannen. Echter, mannen hebben in de afgelopen decennia geen groter deel van het huishouden op zich genomen. Dit wordt benoemd als de 'stalled revolution' (Hochschild, 1989). Vrouwen hebben meer gelijkheid verworven op het gebied van opleiding, betaalde arbeid en rechten, maar deze revolutie is in onbetaalde arbeid uitgebleven. De mate van gelijkheid tussen mannen en vrouwen wordt ook wel Gender Equity genoemd. Mason (1997) stelt dat Gender Equity bestaat uit gender stratificatie (de mate van geïnstitutionaliseerde gelijkheid tussen mannen en vrouwen in de maatschappij) en gender rollen (de ongelijkheid in de verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid tussen mannen en vrouwen). Daar voegt Mason (1997) aan toe dat ongelijkheid op deze gebieden geëvalueerd kan worden vanuit sociale, politieke en reproductieve perspectieven. Gender Equity omvat niet alleen de daadwerkelijke mate van gelijkheid, maar ook de evaluatie hierop (Fraser, 1994). Evaluaties zijn subjectief en worden beïnvloed door de normen en waarden die mensen hebben. Zo kunnen mensen die traditionele normen en waarden hebben ongelijkheid beschouwen als rechtvaardig, omdat het aansluit bij de gewenste genderrollen. Mensen met egalitaire normen en waarden kunnen ongelijkheid daarentegen beschouwen als onrechtvaardig.

Dit onderzoek is vooral gebaseerd op de Gender Equity Theory van McDonald (2004). Deze theorie kijkt naar de gelijkheid tussen mannen en vrouwen op grond van (on)betaalde arbeid en sociale, politieke en reproductieve geïnstitutionaliseerde rechten. Gender Equity kan zich voordoen op individueel niveau en op familiair niveau. Individueel niveau omvat aspecten zoals educatie en betaalde arbeid. Het zijn aspecten die men zelfstandig heeft behaald. De mate van gender equity op dit vlak wordt bepaald door bijvoorbeeld de verschillen tussen mannen en vrouwen in hoogst behaalde educatie, loon en type werk. Familiair niveau omvat aspecten zoals huishoudelijk werk en kinderopvang. De mate van gender equity op dit vlak wordt bepaald door de verdeling van huishoudelijke taken en kinderopvang tussen mannen en vrouwen.

Om lage fertiliteit te kunnen verklaren aan de hand van gender equity onderscheidt McDonald (2004) twee fases in de transitie van hoge naar lage fertiliteit:

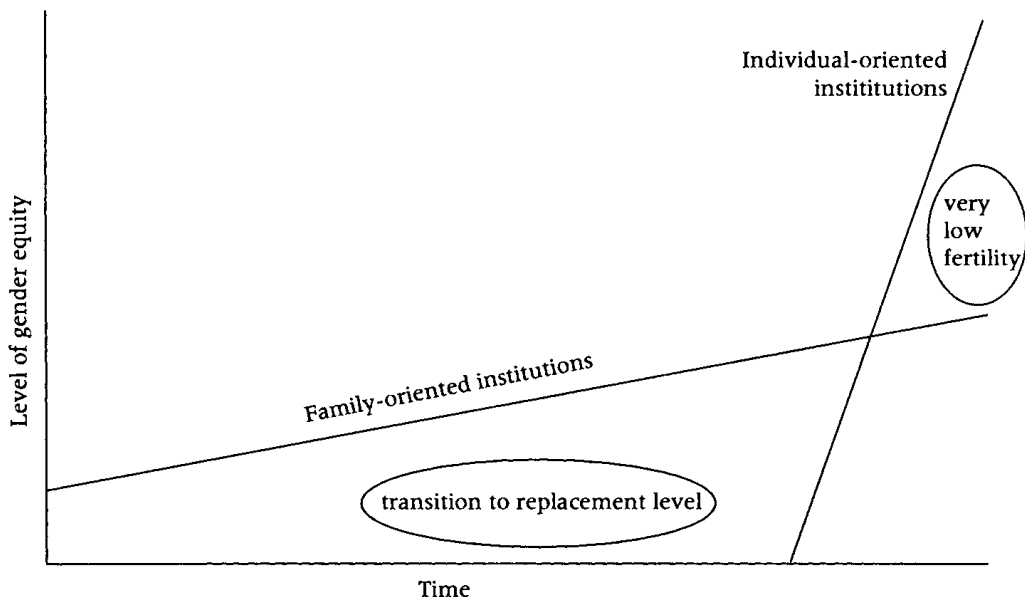
Fase 1) De transitie van hoge fertiliteit naar fertiliteit op vervangingsniveau gaat samen met een toename in gender equity in de familiale sfeer.

In de eerste fase zien we dat educatie zorgt voor een kritische blik op de maatschappij en de mogelijkheid tot het verkrijgen van een financieel onafhankelijke positie voor vrouwen. Vrouwen krijgen naast educatie meer sociale, politieke en reproductieve rechten waardoor zij op sterkere voet komen te staan op individueel en familiair niveau. Het gevolg is dat vrouwen meer kennis en

zeggenschap verwerven. Ook komt de maatschappij meer open te staan voor het idee van gender equity. Vrouwen staan hierdoor in een betere onderhandelingspositie, hetgeen de gelijkheid in de huishoudelijke taakverdeling en kindverzorging bevordert. In de linker helft van grafiek 1 is te zien hoe de fertiliteit afneemt tot op vervangingsniveau wanneer de gender equity op familiair niveau toeneemt.

Fase 2) Wanneer gender equity toeneemt op individueel niveau maar niet op familiair niveau, neemt de fertiliteit nog verder af.

In de tweede fase gaat de toename in gelijkheid sneller op individueel niveau dan op familiair niveau. Dit verschil in gelijkheid en zeggenschap tussen het individuele en familiaire niveau zorgt voor een gevoel van ongelijkheid bij vrouwen. Buiten de familiale sfeer zijn zij gelijk aan mannen en leveren zij ook gelijkwaardig werk. Wanneer ze echter thuis komen beginnen ze aan de zogeheten “second shift”, omdat zij meer huishoudelijke taken op zich nemen dan mannen (Hochschild, 1989). Dit zorgt voor 1) een hogere werkdruk en 2) een gevoel van onrechtvaardigheid. De keuze om aan kinderen te beginnen wordt hierdoor moeilijk omdat vrouwen weten dat het krijgen van kinderen de ongelijke positie in de familiale sfeer enkel zal vergroten en verzwaren. Dit heeft een negatief effect op de fertiliteit waardoor deze nog verder afneemt tot onder het vervangingsniveau. De tweede fase is te zien in de rechter helft van grafiek 1.

Grafiek 1. De invloed van gender equity op de fertiliteit. Ontleend aan McDonald.(2004). 435.

Nederland anno 2013 bevindt zich in de tweede fase. In de afgelopen decennia hebben Nederlandse vrouwen bijna een even hoog educatieniveau als mannen bereikt (CBS, 2012) en zijn zij ook meer betaalde arbeid gaan verrichten (CBS, 2013). We kunnen dus stellen dat er sprake is van hoge gender

equity op individueel niveau. In Nederland is er echter nog geen gender equity bereikt op familiair niveau, zo blijkt uit de Emancipatiemonitor van het CBS (2012). De onbetaalde arbeidsverdeling is nog steeds ongelijk verdeeld tussen man en vrouw. Om te kunnen kijken hoe de onbetaalde arbeidsverdeling van invloed is op de kinderwens richt deze studie zich op de tweede fase van McDonald (2004). Hier zien we namelijk dat de kinderwens bij vrouwen beïnvloed wordt door twee afwegingen: Verhoging van werkdruk en gevoelens van onrechtvaardigheid. Wanneer er geen gelijkheid is in de verdeling van de onbetaalde arbeid, zorgt dit voor extra werkdruk bij de vrouw naast haar betaalde baan. De extra werkdruk maakt het nemen van kinderen onaantrekkelijk omdat de zorg voor kinderen de extra werkdruk nog weer zal vergroten. Daarnaast stelt McDonald (2004) dat een ongelijke verdeling in het huishouden zorgt voor gevoelens van onrechtvaardigheid. Wanneer men de huishoudelijke verdeling als onrechtvaardig ervaart, kan dit leiden tot gevoelens van depressie en een negatieve houding tegenover de relatie (Coltrane, 2000). Al met al kunnen we stellen dat de vrouw haar kinderwens laat hangen van de toename van de werkdruk en of zij deze werkdruk rechtvaardig vindt. De verwachting is dan ook dat wanneer de man meer gaat doen in de onbetaalde arbeid, de verdeling gelijkter wordt en de werkdruk minder. Hierdoor neemt de discrepantie tussen mannen en vrouwen af, hetgeen als rechtvaardiger wordt ervaren. Dit zal een positief effect hebben op de kinderwens van vrouwen. Op basis van deze verwachting is de eerste hypothese opgesteld: **Hoe groter de participatie van de man in de onbetaalde arbeid, hoe sterker de kinderwens bij vrouwen.**

Studies naar de empirische houdbaarheid van bovenstaande hypothese hebben onder meer uitgewezen dat er een positieve relatie bestaat tussen de participatie van de man in de huishoudelijke taken en kinderzorg en de kans op de geboorte van een tweede kind, gecontroleerd voor betaalde arbeid (Cooke, 2003; Oláh, 2003). Wanneer de vrouw na de geboorte van het eerste kind evenveel blijft werken en de man zijn aandeel in het huishouden daarop vergroot, is het waarschijnlijker dat er een tweede kind zal komen dan wanneer de man zijn participatie niet zou vergroten (Mencarini & Tanturri, 2004). Uit het werk van Mills et al. (2008) blijkt dat werkende vrouwen die meer dan 75% van het huishouden doen een minder sterke kinderwens hebben dan werkende vrouwen die een meer gelijke verdeling in het huishouden hebben. Dit effect is nog sterker bij werkende vrouwen die al één of meer kinderen hebben. Dit wijst dus op het effect van de extra lasten op de kinderwens bij vrouwen. Daarnaast vonden Craig & Siminski (2010) dat de kans op kinderen bij vrouwen afneemt naarmate zij meer huishoudelijk werk verrichten. Over het effect van gevoelens van onrechtvaardigheid op de kinderwens hebben Harris & Morgan (1991) gevonden dat een grotere participatie van de man in de kinderzorg leidt tot meer geluk en tevredenheid bij vrouwen. Lillard & Waite (1993) vonden dat een grotere participatie van de man in de onbetaalde arbeid het vertrouwen en de stabiliteit in de relatie versterkt en dat dit ervoor zorgt dat de kinderwens bij vrouwen toeneemt. Deze onderzoeksresultaten van voorgaande onderzoeken geven reden aan te nemen dat onze hypothese over de invloed van de

participatie van de man in de onbetaalde arbeid op de kinderwens van de vrouw verantwoord is.

Zojuist is besproken hoe een gelijkere verdeling in de onbetaalde arbeid invloed zou kunnen hebben op de kinderwens van de vrouw. De Gender Equity Theory (McDonald, 2004) die hierbij gebruikt wordt richt zich vooral op het vrouwelijk perspectief. Er is echter niet onderzocht hoe en of de onbetaalde arbeidsverdeling invloed heeft op de kinderwens bij mannen. Over dit specifieke onderwerp is nog zeer weinig bekend. Op basis van wat er wél gevonden kon worden in de literatuur ontstonden er twee tegenovergestelde ideeën over hoe de onbetaalde arbeidsverdeling de kinderwens bij mannen zou kunnen beïnvloeden. Ten eerste zou men kunnen hypothetiseren dat: ‘Hoe groter de participatie van de man in de onbetaalde arbeid, hoe sterker de kinderwens van de man’. Alhoewel grotere participatie de werkdruk van de man zou verhogen (hetgeen een negatief effect zou hebben op de kinderwens volgens de Gender Equity Theory), is de verdeling óók rechtvaardiger. We verwachten daarom dat wanneer de man egalitaire normen en waarden heeft, de gelijkheid opweegt tegen de verhoogde werkdruk. Uit voorgaand onderzoek blijkt namelijk dat voor egalitaire mannen geldt dat een eerlijke en gelijke verdeling in de relatie de norm is. Wanneer zij een kind zouden krijgen verhoogt voor hen de werkdruk, maar hier hebben zij vrede mee (Bernhardt & Goldscheider, 2006).

Ten tweede zou men kunnen hypothetiseren dat: ‘Hoe groter de participatie van de man in de onbetaalde arbeid, hoe minder sterk de kinderwens van de man’. Dit zou betekenen dat de werkdruk van de man zou toenemen, hetgeen de kinderwens van de man vermindert volgens de Gender Equity Theory (McDonald, 2004). Deze hypothese zou waar kunnen zijn wanneer mannen meer traditionele normen en waarden hebben. Uit voorgaand onderzoek blijkt namelijk ook dat voor traditionele mannen geldt dat specialisatie in de relatie de norm is. Een grotere participatie van de man in de onbetaalde arbeid zou in dit geval in gaan tegen de normen en waarden van de traditionele man, hetgeen ongewenst is (Bernhardt & Goldscheider, 2006).

Uit de Emancipatiemonitor van 2012 blijkt dat meer dan de helft van de mannen in Nederland nog steeds meer traditioneel dan egalitair zijn (CBS, 2012). Omdat er in dit onderzoek gekeken wordt naar de situatie in Nederland, zal in dit onderzoek daarom de volgende hypothese worden aangehouden: **Hoe groter de participatie van de man in de onbetaalde arbeid, hoe minder sterk de kinderwens van de man.** Er is weinig bekend over de invloed van de onbetaalde arbeid op de kinderwens van de man. Het enige onderzoek tot nu toe hiernaar heeft uitgewezen dat de tevredenheid over de huishoudelijke taakverdeling belangrijker is voor de kinderwens van mannen dan de daadwerkelijke verdeling (Neyer & Lappegard, 2011).

2.3 Verschil samenwonenden en gehuwden

Naast dat er gekeken wordt naar hoe de verdeling van onbetaalde arbeid van invloed is op de kinderwens bij man en vrouw, wordt er ook gekeken naar het verschil tussen samenwonend of gehuwd. We verwachten namelijk dat er een verschil in het effect van de verdeling van onbetaalde arbeid op de kinderwens is tussen samenwonenden en gehuwden. Deze samenlevingsvormen verschillen namelijk van elkaar (Brines & Joyner, 1999). Een cruciaal verschil ligt in het juridische aspect en de zogenaamde ‘horizon’. Een getrouwd koppel heeft hun relatie vastgelegd in een contract. Door het contract sta je juridisch sterker bij een scheiding en komt niemand zonder lege handen te staan. Een samenwonend koppel heeft geen contract zoals een gehuwd koppel dat wel heeft. De verdeling over wie wat krijgt bij een scheiding is niet vastgelegd en dat maakt dat samenwonen meer risico’s met zich meebrengt. Niet alleen op juridisch gebied is er een verschil tussen samenwonenden en gehuwden. Er is ook een verschil in ‘horizon’ (Brines & Joyner, 1999). Deze horizon gaat over de verwachtingen die iemand heeft van de relatieduur. Samenwonenden hebben een ‘short-term horizon’ en gehuwden een ‘long-term horizon’ (Brines & Joyner, 1999). Gehuwden hebben een lange termijn horizon, omdat zij verwachten dat ze voor een lange tijd (‘tot de dood ons scheidt’) bij elkaar zullen blijven. Samenwonenden hebben een korte termijn horizon. Zij zijn meer onzeker over de toekomst omdat hun relatie niet is vastgelegd. De verwachtingen over de relatieduur zijn daarom korter. Deze twee aspecten – het juridische en de horizon - hebben gevolgen voor de verdeling van taken (Brines & Joyner, 1999). Doordat een getrouwd koppel zekerheid (weinig risico’s) heeft door een contract en een lange termijn horizon kunnen zij het zich permitteren te specialiseren. Dit houdt in dat de man werkt en dat de vrouw het huishouden doet en voor de kinderen zorgt.

Bij samenwonenden werkt dit anders. Samenwonenden kunnen zich geen specialisatie permitteren en streven daarom naar gelijkheid (Brines & Joyner, 1999). Zonder juridische zekerheid en met een korte termijn horizon is er teveel onzekerheid (teveel risico’s). Als voorbeeld van het streven naar gelijkheid noemen Brines & Joyner (1999) het belang van een gelijk inkomen. De verdeling van het inkomen van het huishouden is bij samenwonenden vaak gelijkter dan bij getrouwden. Tevens stelt ander onderzoek dat samenwonenden vaak individualistische idealen hebben en gelijkheid van elkaar verwachten in de verdeling van huishoudelijke taken (Axinn & Thornton, 1992; Blumstein & Schwartz, 1983; Clackberg, Stoltzenberg & Waite, 1995).

De Gender Equity theorie stelt dat ongelijkheid een gevoel van onrechtvaardigheid geeft bij de vrouw en dit heeft tot gevolg dat de kinderwens afneemt. Het idee is, omdat gelijkheid bij samenwonenden belangrijk is, dat gelijkheid in onbetaalde arbeid bij samenwonenden een groot effect heeft op de kinderwens. Bij gehuwden is gelijkheid minder belangrijk voor de kinderwens, want bij hen is de relatie minder gebaseerd op principes van gelijkheid en meer op specialisatie.

De Gender Equity theorie zegt alleen iets over het gevoel van rechtvaardigheid en werkdruk bij de vrouw. Daarom zullen ook hier twee hypothesen opgesteld worden, een voor vrouwen en een voor mannen. De hypothese over vrouwen is: **Het positieve effect van de verdeling van onbetaalde arbeid op de kindwens is sterker voor samenwonende vrouwen dan voor gehuwde vrouwen.**

Ook voor mannen wordt er een verschil in effect tussen samenwoners en gehuwden verwacht. Bij mannen geldt eveneens dat samenwoners gelijkheid belangrijker vinden dan gehuwden. Echter, bij onze voorgaande hypothese over mannen stelden wij dat mannen in Nederland over het algemeen traditioneel zijn. Het positieve effect van de verdeling van onbetaalde arbeid zal daarom niet of minder aanwezig zijn voor samenwonende mannen. De hypothese is: **Het effect van de verdeling van onbetaalde arbeid op de kindwens is minder negatief of positiever voor samenwonende mannen dan voor gehuwde mannen.**

In voorgaand onderzoek is nog niet gekeken naar het verschil in effect van de verdeling van onbetaalde arbeid op kindwens tussen samenwonenden en gehuwden. Wel is er onderzoek gedaan naar het verschil in effect van de verdeling binnenshuis op andere uitkomsten, zoals scheiding. Brines & Joyner (1999) hebben dit als eerste getoetst. Zij hebben gevonden dat samenwonende stellen die beiden een fulltime baan hebben met een gelijkwaardig inkomen de minste kans hebben om uit elkaar te gaan. De kans dat de relatie eindigt is groter wanneer de vrouw meer verdient dan de man, dan wanneer dit andersom is. Verder is de link tussen specialisatie en het huwelijk niet erg sterk (Brines & Joyner, 1999). Kalmijn et. al. (2007) hebben gevonden dat hoe hoger het relatieve inkomen van de vrouw is, hoe groter de kans op scheiding/uit elkaar gaan is voor samenwonenden én voor gehuwden. Bij gehuwden gaat dit in de vorm van een continue stijgende lijn. Opvallend bij samenwonenden is dat de lijn een V-vorm aanneemt. Bij een laag inkomen van de vrouw en een hoog inkomen van de man is de kans om uit elkaar te gaan het grootst. Dit wordt lager naarmate de gelijkheid toeneemt. Bij een 50-50 verdeling gaan de minste koppels uit elkaar. Vervolgens neemt deze lijn weer toe naarmate de vrouw meer gaat verdienen dan de man en stijgt tot het niveau zoals deze was bij de omgekeerde ongelijkheid. Bovenstaande bevindingen zijn ondanks dat er getoetst is op een andere uitkomst, ondersteunend voor de hypothesen.

3. Data en methoden

3.1 Data

Voor dit onderzoek is de Netherlands Kinship Panel Study (NKPS) gebruikt. De NKPS is een grootschalige panel survey over familierelaties. De eerste wave is afgenomen tussen 2002 en 2004 door middel van vragenlijsten en interviews en zal in dit onderzoek gebruikt worden. De sample

bestaat uit 8150 mannen en vrouwen van 18 tot en met 79 jaar. De ‘response rate’ is 45%, wat gebruikelijk is bij grootschalige studies in Nederland (Dijkstra et al, 2005). De studie richt zich op een anchor (hoofdpersoon) en zijn/haar alters (ouders, parter, broers, zussen, kinderen). De anchor heeft vragen over zichzelf en over zijn/haar alters beantwoord. De alters kregen ook vragenlijsten, maar deze zullen in dit onderzoek niet gebruikt worden. Uit het NKPS codeboek (2005) komt naar voren dat de sample een overrepresentatie van vrouwen met thuiswonende kinderen heeft en een onderrepresentatie van single mannen en mannen die deel uitmaken van een huishouden met partner.

Voor deze studie zijn vrouwen tussen de 18 en 45 jaar en mannen tussen de 18 en 50 jaar geselecteerd. Deze selectie komt overeen met de selectie die de NKPS studie heeft gemaakt voor het stellen van vragen omtrent kinderwens in de interviews. Om aan de NKPS studie mee te kunnen doen moest de anchor minimaal 18 jaar oud zijn. De maximale leeftijd is gebaseerd op de biologische fertiliteitskansen voor vrouwen en mannen. De variabele kinderwens komt dus alleen voor bij deze selectie en is daarom overgenomen. Ook is er een selectie gemaakt op respondenten die aangaven in een heteroseksuele relatie te zitten. Hiervoor is gekozen omdat er in deze studie gekeken wordt naar de onbetaalde arbeid zoals deze verdeeld is tussen man en vrouw. Verder zijn alleen respondenten die aangaven samen te wonen of getrouwd te zijn opgenomen in deze studie. In deze studie wordt er gekeken naar de onbetaalde arbeidsverdeling en hier is alleen sprake van wanneer de mensen in kwestie samen een huishouden hebben. Tot slot is er een selectie gemaakt op mensen die de schriftelijke vragenlijst hebben ingevuld. Hiervoor is gekozen omdat er in dit onderzoek een aantal variabelen gebruikt worden uit de schriftelijke vragenlijst. De selecties geven uiteindelijk $n=2373$ voor de totale sample. Het aantal vrouwen in het algemeen heeft $n=1372$. Het aantal mannen in het algemeen heeft $n=1001$. Het aantal vrouwen met kinderen heeft $n=1030$ en het aantal mannen met kinderen heeft $n=686$.

3.2 Variabelen

In totaal zijn er 12 variabelen meegenomen in de analyse. Allereerst zullen de hoofdvariabelen behandeld worden en vervolgens zullen de controlevariabelen behandeld worden. De beschrijvende statistieken zijn te vinden in tabel 1.

Centrale variabelen

De afhankelijke variabele kinderwens is vastgesteld door in het interview te vragen: ‘Denkt u in de toekomst (nog) kinderen te krijgen?’. Vervolgens is er gevraagd: ‘Binnen hoeveel jaar zou u het liefst uw (eerste/volgende) kind willen krijgen?’. In deze analyse is er een onderscheid gemaakt tussen mensen met een algemene kinderwens en mensen die de kinderwens graag binnen drie jaar vervuld zouden willen zien. Hiertoe zijn er twee dummyvariabelen gemaakt: kinderwens (0=nee, 1 = ja) en kinderwens binnen drie jaar (0=alles vanaf 3 jaar, 1= binnen drie jaar). Er is gekozen voor een

onderscheiding op drie jaar omdat dit naar alle waarschijnlijkheid een meer concrete kinderwens weerspiegelt. Mensen met een kinderwens binnen drie jaar zijn hier in hun dagelijks leven en planning waarschijnlijk meer mee bezig. Hierdoor zal de invloed van onbetaalde arbeid op kinderwens groter zijn wanneer deze op korte termijn is in plaats van langer termijn. Er is gekozen voor een limiet van drie jaar omdat dit wijst op een concrete kinderwens zonder té beperkend aan de sample te zijn. Mensen kunnen bijvoorbeeld een concrete kinderwens hebben maar verschillende redenen hebben waarom het niet al binnen een jaar in vervulling kan gaan. Alle respondenten die niet binnen de drie jaar limiet vielen zijn aan de 0-categorie toegevoegd (ook de respondenten zonder kinderwens), waardoor er geen missende waarden zijn. Hetzelfde is gedaan met de variabele die de algemene kinderwens meet.

De onafhankelijke variabele onbetaalde arbeid omvat de huishoudelijke taakverdeling en de verdeling in de zorg voor de kinderen. Respondenten konden van een aantal huishoudelijke taken aangeven hoe deze waren verdeeld. Deze taken waren: boodschappen doen, koken, opruimen/schoonmaken, administratie doen en klusjes doen in en om het huis. De antwoordmogelijkheden liepen van (1 = altijd ikzelf) tot (5 = altijd mijn partner). Hier is het gemiddelde van genomen om zo tot een variabele te komen die de huistaakverdeling weergeeft. De verdeling van de kindzorg is op een soortgelijke manier in kaart gebracht. Respondenten met kinderen konden aangeven bij een aantal kindzorg taken hoe deze verdeeld waren. Deze taken waren: thuis blijven bij ziekte, opvoed taken/praten over problemen, het naar school/ andere gelegenheden brengen en helpen met wassen en aankleden wanneer het kind jonger dan zes jaar is. De antwoordmogelijkheden liepen van (1 = altijd ikzelf) tot (5 = altijd mijn partner). Ook hiervan is het gemiddelde genomen om tot een variabele te komen die de kindzorgverdeling weergeeft. Wanneer er een 3 gescoord wordt op deze variabelen, wijst dit op een gelijke verdeling. Beide variabelen zijn seksespecifiek gemaakt. Er wordt gekeken naar het aandeel van de man in de huishoudelijke taakverdeling en kindzorg verdeling.

Zoals eerder aangegeven wordt er ook een onderscheid gemaakt tussen mensen die samenwonen en mensen die gehuwd zijn. Hiervoor is een dummyvariabele gemaakt. Op basis van het type relatie scoort men ofwel een 0 (=samenwonend) of 1 (=gehuwd). De theorieën die aangehouden worden bij dit onderzoek veronderstellen een interactie verband. Hiertoe zijn er twee interactievariabelen gemaakt. Deze interactievariabelen laten het verschil in de huishoudelijke- en kindzorgverdeling zien tussen mensen die samenwonen of getrouwd zijn, in het algemeen of zonder kinderen.

Controlevariabelen

Het hebben van thuiswonende kinderen kan ook van invloed zijn op de kinderwens. Daarom is er een controlevariabele gemaakt waaraan we de invloed van een thuiswonend kind op de kinderwens kunnen zien. We kunnen aan deze variabele ook een selectie ontlenen: Er werd alleen naar de verdeling van kindzorg gevraagd wanneer men aangaf thuiswonende kinderen te hebben. Deze dummyvariabele

had geen missende waarden. Daarnaast zijn er verschillende andere variabelen die mogelijk invloed zouden kunnen hebben op de kinderwens, bijvoorbeeld het aantal uren betaalde arbeid van de anchor en de partner. Allereerst is er gekeken naar de vraag of men op dat moment in het bezit was van een betaalde baan. Vervolgens werd er gevraagd naar het aantal uren betaalde arbeid per week. In het interview werd er zowel gevraagd naar contracturen als naar daadwerkelijk gewerkte uren per week. In dit onderzoek worden de daadwerkelijke uren gebruikt, omdat deze meer invloed hebben op de persoonlijke situatie van mensen dan de contract uren. Een persoon kan namelijk een 0-uren contract hebben maar wel 20 uur werken per week. Dit heeft effect op de werkdruk die iemand ervaart, terwijl een nul-urencontract dit niet suggereert. Het aantal werkuren van de anchor per week bevatte geen missende of extreme waarden en had als maximale waarde 80 uur per week. Bij het aantal werkuren van de partner waren er een aantal extreme waarden. Een klein aantal respondenten gaf aan dat hun partner tot wel 140 uur werkte per week. Deze waarden worden als zeer onwaarschijnlijk geacht en zijn daarom terug gebracht naar een maximale waarde van 80 uur per week. Door het gebruik van gemiddelde substitutie zijn er geen missende waarden bij deze variabele. Vervolgens zijn beide variabelen sekse specifiek gemaakt. Respondenten die op dat moment geen betaalde baan hadden zijn ingedeeld als ‘nul uren werk’ waardoor zij niet verdwenen uit de populatie. In extra analyses is gekeken of het verband tussen uren betaalde arbeid en kinderwens een kwadratisch verloop had. In de analyses waar dit inderdaad zo bleek te zijn is er ook een kwadratische term opgenomen.

In de NKPS interviews is er ook gevraagd naar het inkomen van de anchor en het inkomen van de partner. Ook hier zijn extreme waarden gevonden die bij beide variabelen zijn teruggebracht tot de maximale waarde van 8000 euro per maand. Door middel van gemiddelde substitutie zijn er bij deze variabelen geen missende waarden. Het maandinkomen van de anchor en de partner zijn opgeteld tot het gezamenlijk huishoudinkomen per maand.

De variabele educatie bestond uit categorieën variërende van “lagere school niet afgemaakt” tot en met ‘postacademisch’. Deze is gecodeerd tot het aantal jaren van educatie, lopend van 5 tot en met 22 jaar. Hetzelfde is gedaan voor educatie van de partner. Vervolgens zijn deze variabelen sekse specifiek gemaakt. De respondenten konden aangeven of zij religieus waren en zo ja, tot welke religie zij zich rekenden. Deze specificatie is in dit onderzoek echter niet relevant. Daarom is er gekozen voor het maken van een dummyvariabele (0=nee, 1=ja). Hierbij vallen alle soorten religie (inclusief ‘other’) onder ‘ja’.

3.3 Analyses

Deze studie heeft gebruik gemaakt van logistische regressie. Er zijn in totaal 24 analyses uitgevoerd op basis van acht modellen. Het eerste model keek naar de invloed van huishoudelijke taakverdeling op de kinderwens van vrouwen in het algemeen. Het tweede model omvatte hetzelfde maar keek naar

de kinderwens binnen drie jaar. Het derde model keek naar de invloed van de huishoudelijke- en kindercaregiving verdeling op de kinderwens van vrouwen met kinderen. In deze analyse zijn er dus alleen vrouwen met kinderen geselecteerd. Het vierde model omvatte hetzelfde maar keek naar de kinderwens binnen drie jaar. Daarna zijn deze modellen nog een keer uitgevoerd maar dan met toevoeging van interactievariabelen om het verschil tussen samenwonenden en gehuwden in kaart te brengen. Vervolgens zijn alle acht modellen herhaald voor mannen. De controle variabelen zijn in alle modellen en analyses meegenomen.

De modelsterkte van een logistische regressie kan worden opgemaakt uit de waarde van de Nagelkerke-R Square (0-1). De Nagelkerke- R Squares van alle 24 analyses liepen tussen de 0,358 en de 0,583. Dit wijst erop dat deze studie gestoeld is op relatief sterke modellen.

	Min	Max	Mean	St. deviation
Kinderwens	0	1	,2907	,45418
Kinderwens binnen drie jaar	0	1	,2292	,42037
Huistaken aandeel man	1	5	2,7070	,56699
Kindercaregiving aandeel man	1	5	2,4247	,53476
Samenwonend/getrouwd	0	1	,7377	,43997
Thuiswonende kinderen	0	1	,7339	,44203
Huishoudelijk inkomen	0	11000	3042,80	1237,67
Jaren educatie vrouw	5	22	13,4931	2,83524
Jaren educatie man	5	22	13,8000	3,22081
Uren betaalde arbeid per week vrouw	0	80	21,1095	14,61343
Uren betaalde arbeid per week man	0	80	40,6547	13,37411
Religie ja/nee	0	1	,5456	,49801
Leeftijd	18	49	36,1948	6,56840
Man/ Vrouw	0	1	,5825	,49324
N= 2373				

Tabel 1. Beschrijvende statistieken

4. Resultaten

4.1 Vrouwen

In het eerste model werd er gekeken naar de invloed van de huishoudelijke taakverdeling op de kinderwens van vrouwen in het algemeen. De verwachting was dat een grotere bijdrage van de man aan de huishoudelijke taken zou leiden tot een grotere kinderwens bij de vrouw. Deze verwachting is niet bevestigd. De resultaten van de logistische regressie laten zien dat een grotere bijdrage van de man de kans op kinderwens van de vrouw niet significant laat toenemen. De resultaten van het eerste model zijn te zien in tabel 2. Bij het tweede model is er gekeken naar de invloed van huishoudelijke

taakverdeling op de kinderwens binnen drie jaar voor vrouwen in het algemeen. De resultaten van model twee laten zien dat een grotere bijdrage van de man de kinderwens (binnen drie jaar) van de vrouw niet significant laat toenemen (zie tabel 2).

Het derde model bekeek de invloed van de huishoudelijke- en kindercaregiving verdeling op de kinderwens van vrouwen met kinderen (zie tabel 2). Verwacht werd dat hoe groter de bijdrage van de man hierin zou zijn, hoe groter de kinderwens van de vrouw zou zijn. Er is niet voldaan aan de verwachting. De resultaten van model drie laten zien dat de bijdrage van de man in de onbetaalde arbeid geen significante invloed heeft op de kinderwens van de vrouw met kinderen. Het vierde model is hetzelfde opgezet als model drie maar heeft als afhankelijke variabele de kinderwens binnen drie jaar. Ook hier is er geen significante invloed gevonden. (zie tabel 2).

In model één tot en met vier valt verder op dat het aantal jaren educatie van de vrouw een significant positief effect heeft op de kans op de kinderwens. Verder heeft het aantal uren betaalde arbeid van de vrouw ook een significant positief effect op de kans op kinderwens. Bij het eerste model is het echter zo dat het effect van het aantal uren betaalde arbeid van de vrouw kwadratisch verloopt. De kans op kinderwens neemt toe met het aantal uren betaalde arbeid tot op het moment dat de vrouw meer dan 28 uur per week gaat werken. Daarna neemt de kans op kinderwens weer af. Daarnaast bleek dat het hebben van thuiswonende kinderen een negatieve invloed had op de kinderwens. Ook bleek dat leeftijd niet lineair maar kwadratisch significant van invloed was op de kinderwens. Hoe ouder men wordt, hoe minder sterk de kans op kinderwens. De overige controles bleken niet significant te zijn.

4.2 Mannen

In tabel 3 zijn de resultaten te zien van de analyses van modellen één tot en met vier, uitgevoerd voor mannen. Model één en twee zijn gericht op mannen in het algemeen en kijken naar de invloed van huishoudelijke verdeling. Model drie en vier zijn gericht op mannen met kinderen en kijken naar de invloed van de kindercaregiving verdeling. Bij model één werd verwacht dat hoe groter het aandeel van de man is in het huishouden, hoe kleiner zijn kinderwens wordt. Uit de resultaten blijkt dat er niet aan de verwachting niet wordt voldaan, omdat er geen significante invloed is gevonden. Bij model twee werd verwacht dat hoe groter het aandeel van de man is in het huishouden, hoe kleiner zijn kinderwens binnen drie jaar wordt. Voor deze verwachting is een marginale significantie gevonden ($p = 0,10$). In tegenstelling tot onze verwachting is het effect echter niet negatief maar positief. Hoe meer de man bijdraagt aan de huishoudelijke taakverdeling, des te sterker is zijn kinderwens.

Tabel 2

Logistische regressie van kinderwens op de onafhankelijke variabelen voor: totaal aantal vrouwen met een algemene kinderwens (model 1), totaal aantal vrouwen met een kinderwens binnen drie jaar (model2), vrouwen met kind(eren) met een algemene kinderwens (model 3), vrouwen met kind(eren) met een kinderwens binnen drie jaar (model 4)

	<u>Totaal</u>				<u>Met kinderen</u>			
	Model 1 Kinderwens algemeen		Model 2 Kinderwens binnen drie jaar		Model 3 Kinderwens algemeen		Model 4 Kinderwens binnen drie jaar	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
Huishoudelijke taken	.154	.157	.131	.151	.303	.203	.238	.200
Kinderzorg					-.224	.223	-.246	.220
Samenwonend of gehuwd	.171	.196	.367~	.188	-.076	.250	-.020	.248
Kind(eren) thuis	-.587**	.220	-.185	.212				
Uren werk vrouw	.057***	.016	.055***	.015	.068**	.022	.073**	.022
Uren werk vrouw (kwadratisch)	-.001**	.000	-.001*	.000	-.001	.001	-.001~	.001
Uren werk man	.010~	.006	.013*	.006	.010	.008	.012	.008
Opleidingsniveau vrouw	.098**	.035	.079*	.034	.175***	.045	.162***	.045
Opleidingsniveau man	.022	.029	-.002	.006	.049	.036	.046	.036
Huishoudinkomen per maand	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
Religie	-.024	.160	.089	.151	-.149	.194	-.031	.194
Leeftijd	.416*	.199	1.213	.193	.289	.298	.636*	.279
Leeftijd (kwadratisch)	-.011***	.003	-.023***	.003	-.010*	.005	-.014**	.004
(constant)	-4.640	3.080	-18.708***	2.950	-3.874	4.764		
R2	.536		.395		.473		.424	
N	1372		1372		1030		1030	

~ = p < .10; * = p < .05; ** = p < .01; *** = p < .001

Tabel 3

Logistische regressie van kinderwens op de onafhankelijke variabelen voor: totaal aantal mannen met een algemene kinderwens (model 1), totaal aantal mannen met een kinderwens binnen drie jaar (model2), mannen met kind(eren) met een algemene kinderwens (model 3), mannen met kind(eren) met een kinderwens binnen drie jaar (model 4)

	<u>Totaal</u>				<u>Met kinderen</u>			
	Model 1 Kinderwens algemeen		Model 2 Kinderwens binnen drie jaar		Model 3 Kinderwens algemeen		Model 4 Kinderwens binnen drie jaar	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
Huishoudelijke taken	.283	.211	.369~	.199	.244	.305	.324	.307
Kinderzorg					.391	.344	.403	.343
Samenwonend of gehuwd	-.362	.246	.137	.236	.141	.390	.088	.389
Kind(eren) thuis	-1.249***	.248	-.870***	.245				
Uren werk vrouw	.060**	.021	.073**	.023	.081*	.036	.059~	.035
Uren werk vrouw (kwadratisch)	-.001*	.000	-.001**	.001	-.001	.001	-.001	.001
Uren werk man	-.002	.008	.015~	.008	.012	.011	.023*	.012
Opleidingsniveau vrouw	.124**	.043	.109**	.041	.100~	.054	.139*	.056
Opleidingsniveau man	.062~	.035	.010	.033	.014	.045	.002	.046
Huishoudinkomen per maand	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
Religie	.254	.208	.100	.191	-.119	.275	-.254	.276
Leeftijd	.239	.186	.809***	.182	-.095	.303	.428	.298
Leeftijd (kwadratisch)	-.007**	.003	-.014***	.003	-.002	.303	-.009*	.004
(constant)	-4.640	3.080	-15,635***	3.114	.774	5.347	-9.932~	5.294
R2	.583		.380		.405		.358	
N	1001		1001		686		686	

~ = p < .10; * = p < .05; ** = p < .01; *** = p < .001

Tabel 4

Logistische regressie van kinderwens op de onafhankelijke variabelen inclusief interactietermen voor: totaal aantal vrouwen met een algemene kinderwens (model 5), totaal aantal vrouwen met een kinderwens binnen drie jaar (model 6), vrouwen met kind(eren) met een algemene kinderwens (model 7), vrouwen met kind(eren) met een kinderwens binnen drie jaar (model 8) samenwonend.

	<u>Totaal</u>				<u>Met kinderen</u>			
	Model 5 Kinderwens algemeen		Model 6 Kinderwens binnen 3 jaar		Model 7 Kinderwens algemeen		Model 8 Kinderwens binnen 3 jaar	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
Huishoudelijke taken	-.440	.279	-.496~	.255	-.402	.428	-.534	.422
Kinderzorg					.697	.515	.637	.504
Samenwonend of gehuwd	-2.080*	.887	-2.085*	.827	.338	1.629	.091	1.572
Kind(eren) thuis	-.629**	.221	-.236	.214				
Uren werk vrouw	.055**	.016	.053***	.015	.069**	.023	.074**	.022
Uren werk vrouw (kwadratisch)	-.001*	.000	-.001*	.000	-.001	.001	-.001~	.001
Uren werk man	.010~	.006	.013*	.006	.010	.009	.012	.009
Opleidingsniveau vrouw	.099**	.035	.079*	.034	.186***	.046	.173***	.045
Opleidingsniveau man	.025	.029	.001	.028	.050	.037	.044	.036
Huishoudinkomen per maand	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
Religie	-.020	.161	.095	.152	-.166	.197	-.045	.195
Leeftijd	.453*	.199	1.257***	.194	.268	.299	.615*	.290
Leeftijd (kwadratisch)	-.012***	.003	-.023***	.003	-.009*	.005	-.014**	.004
Interactieterm samenwonen/gehuwd huishoudelijke taken	.0853**	.328	.926**	.305	.918~	.478	.1.008*	.472
Interactieterm samenwonen/gehuwd kinderzorg					-1.155*	.565	-1.125*	.555
(constant)	-3.656	3.123	-17.755***	2.971	-4.070	4.666	-10.023	4.425
R2	.541		.402		.479		.432	
N	1372		1372		1030		1030	

~ = p < .10; * = p < .05; ** = p < .01; *** = p < .001

Tabel 5

Logistische regressie van kinderwens op de onafhankelijke variabelen inclusief interactietermen voor: totaal aantal mannen met een algemene kinderwens (model 5), totaal aantal mannen met een kinderwens binnen drie jaar (model 6), mannen met kind(eren) met een algemene kinderwens (model 7), mannen met kind(eren) met een kinderwens binnen drie jaar (model 8) samenwonend.

	<u>Totaal</u>				<u>Met kinderen</u>			
	Model 5 Kinderwens algemeen		Model 6 Kinderwens binnen 3 jaar		Model 7 Kinderwens algemeen		Model 8 Kinderwens binnen 3 jaar	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
Huishoudelijke taken	.367	.342	.259	.309	1.1518~	.807	1.065	.749
Kinderzorg					-.408	.995	-.502	1.014
Samenwonend of gehuwd	.031	1.285	-.412	1.200	2.220	3.254	.033	3.160
Kind(eren) thuis	-1.248***	.248	-.871***	.245				
Uren werk vrouw	.060**	.021	.072**	.023	.082*	.036	.059~	.035
Uren werk vrouw (kwadratisch)	-.001*	.000	-.001**	.001	-.001	.001	-.001	.001
Uren werk man	-.002	.008	.015~	.008	.012	.012	.023~	.012
Opleidingsniveau vrouw	.124**	.043	.110**	.041	.092~	.054	.133*	.056
Opleidingsniveau man	.062~	.035	.010	.033	.016	.046	.005	.046
Huishoudinkomen per maand	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
Religie	.257	.208	.099	.191	-.129	.277	-.260	.277
Leeftijd	.239	.187	.808***	.182	-.104	.305	.431	.298
Leeftijd (kwadratisch)	-.007**	.003	-.014***	.003	-.002	.004	-.009*	.004
Interactieterm samenwonen/gehuwd huishoudelijke taken	-.131	.420	.181	.389	-1.516~	.864	-.896	.810
Interactieterm samenwonen/gehuwd kinderzorg					.942	1.046	1.037	1.068
(constant)	-3.699	3.300	-	3.206	.774	5.347	-9.772~	5.781
R2	.583		15.281***		.412		.362	
N	1001		1001		686		686	

~ = p < .10; * = p < .05; ** = p < .01; *** = p < .001

In het derde model werd er gekeken naar de invloed van de onbetaalde arbeidsverdeling op de kinderwens van mannen met kinderen. Onbetaalde arbeid bestaat uit de huishoudelijke- en kindercaregiving verdeling. Verwacht werd dat een grotere bijdrage van de man in beide verdelingen een negatief effect zou hebben op de kinderwens van de man met kinderen. Aan deze verwachting is niet voldaan omdat er geen significante invloed is gevonden. In het vierde model werd er gekeken naar de invloed van de onbetaalde arbeidsverdeling op de kinderwens binnen drie jaar van mannen met kinderen. Ook hier is er geen significante invloed gevonden. De bijdrage van de man met kinderen in het huishouden en de kindercaregiving heeft geen significant effect op zijn kinderwens.

In model één tot en met vier valt verder op dat het aantal jaren educatie van de vrouw een significant positief effect heeft op de kans op kinderwens bij mannen. (Bij mannen met kinderen en een kinderwens binnen drie jaar heeft de educatie van de vrouw een positief marginaal significant effect). Verder heeft het aantal uren betaalde arbeid van de vrouw een negatief significant kwadratisch effect op de kans op kinderwens bij mannen. Wanneer de vrouw meer dan 28 uur per week werkt neemt de kans op kinderwens van mannen af. Voor mannen met kinderen geldt dat het aantal uren betaalde arbeid van de vrouw juist een significant positief effect heeft op de kans op kinderwens. Voor mannen met kinderen en een kinderwens binnen drie jaar is hier een marginaal effect gevonden en heeft juist het aantal werkuren van de man een significant positief effect. Daarnaast valt op dat bij model één het aantal jaren educatie van de man een marginaal significant positief effect heeft en dat bij model twee het aantal uren betaalde arbeid van de man een marginaal significant positief effect heeft. Het hebben van thuiswonende kinderen bleek een negatieve invloed te hebben op de kinderwens. Daarnaast bleek dat leeftijd niet lineair maar kwadratisch significant van invloed was op de kinderwens. Hoe ouder men wordt, hoe minder sterk de kans op kinderwens. De overige controles bleken niet significant te zijn.

4.3 Samenwonende en gehuwde vrouwen

Een van de doelen van deze studie was om te onderzoeken of er een verschil aanwezig is in invloed van de onbetaalde arbeid op de kinderwens tussen samenwonenden en gehuwden. Dit verschil is ook seksespecifiek gemaakt, waardoor er nog vier extra modellen zijn ontstaan die zijn uitgevoerd voor vrouwen en mannen. Het vijfde model richt zich op vrouwen in het algemeen met een algemene kinderwens. Het zesde model richt zich op vrouwen in het algemeen met een kinderwens binnen drie jaar. Doormiddel van de toevoeging van een interactieterm wordt er gekeken naar het verschil tussen samenwonende en gehuwde vrouwen. Model zeven richt zich op vrouwen met kinderen en een algemene kinderwens. Model acht richt zich op vrouwen met kinderen en een kinderwens binnen drie jaar. Doormiddel van de toevoeging van twee interactietermen (voor huishoudelijke- én kindercaregiving verdeling) wordt er gekeken naar het verschil tussen samenwonende en gehuwde vrouwen met kinderen. Deze modellen zijn herhaald voor mannen in het algemeen en mannen zonder kinderen, met

een algemene kinderwens en een kinderwens binnen drie jaar. Ook bij hen zijn de interactievariabelen toegevoegd om het verschil te kunnen zien tussen samenwonende en gehuwde mannen. Omdat bij de interactie analyses alleen de significantie gegeven wordt voor samenwonende vrouwen en mannen (de 0-groep), zijn deze analyses herhaald met een omgekeerde dummyvariabele. Hierdoor werden ook de effecten en significanties voor gehuwden zichtbaar. Deze zullen hier besproken worden.

De theorie die gebruikt is bij deze studie veronderstelt dat samenwonen gebaseerd is op gelijkheid en dat het huwelijk gebaseerd is op specialisatie. Daarom werd er bij het vijfde model verwacht dat de invloed van de huishoudelijke taakverdeling op de kinderwens van vrouwen sterker zou zijn voor samenwonenden dan gehuwden. Dus: 'hoe groter de bijdrage van de man in het huishouden, hoe groter de kinderwens' zou voor een sterkere toename moeten zorgen bij de samenwonende vrouw dan bij de gehuwde vrouw. De resultaten van model vijf laten echter zien dat er een significant verschil is tussen samenwonende vrouwen en gehuwde vrouwen, maar dat het effect niet significant is voor samenwonende vrouwen. Bij de analyse met de omgekeerde dummy is er wel een positief significant effect gevonden (.413). De resultaten van model vijf zijn te zien in tabel 4. Bij het zesde model werd verwacht dat de kinderwens binnen drie jaar beïnvloed zou worden door het aandeel van de man in het huishouden en dat dit effect sterker zou zijn voor samenwonende vrouwen dan voor gehuwde vrouwen. De resultaten van model zes laten zien dat er een significant verschil is tussen samenwonende en gehuwde vrouwen. Uit de resultaten blijkt ook dat de kans op kinderwens binnen drie jaar voor samenwonende vrouwen marginaal significant *afneemt* ($p = 0,10$) wanneer de man zijn bijdrage in het huishouden vergroot. Dit is een omgekeerd effect dan verwacht. De analyse voor getrouwde vrouwen laat hier een significant positief effect zien (.429). De resultaten van model zes zijn te zien in tabel 4.

In model zeven wordt er gekeken naar vrouwen met kinderen en een algemene kinderwens. Verwacht wordt dat wanneer de man zijn bijdrage in de huishoudelijke- en kinderzorgtaken vergroot, de kinderwens van de vrouw toeneemt en dat dit effect sterker zal zijn bij samenwonende vrouwen dan bij gehuwde vrouwen. Uit de resultaten blijkt dat er een significant verschil is tussen samenwonenden en gehuwden in de invloed van kinderzorgverdeling en dat er een marginaal significant verschil is als het gaat om de invloed van huishoudelijke taakverdeling. Verder blijkt dat de invloed van de bijdrage van de man in de huishoudelijke- en kinderzorgtaken niet significant van invloed is op de kans op kinderwens van samenwonende vrouwen met kinderen. Uit de omgekeerde analyse blijkt dat de invloed van de participatie van de man in het huishouden significant positief van invloed is op de kinderwens van getrouwde vrouwen met kinderen (.516). De participatie van de man in de kindercare is *negatief* marginaal significant van invloed op de kinderwens van getrouwde vrouwen met kinderen. Dit effect is het tegenovergestelde van wat er verwacht werd. De resultaten van model zeven zijn te zien in tabel 4. In de analyse voor model acht is er gekeken naar het verschil tussen samenwonende en

gehuwde vrouwen met kinderen, maar nu met een kinderwens binnen drie jaar. Ook hier werd verwacht dat het effect van onbetaalde arbeidsparticipatie van de man sterker van invloed zou zijn bij de samenwonenden dan de gehuwden. Uit de resultaten blijkt dat er een significant verschil is tussen samenwonende en gehuwde vrouwen met kinderen in de invloed van zowel huishoudelijke taakverdeling als kindzorgverdeling. Ook bij model acht geldt echter dat er geen significante kans op toename van de kinderwens binnen drie jaar gevonden is bij samenwonende vrouwen met kinderen. Uit de omgekeerde analyse blijkt dat voor getrouwde vrouwen geldt dat de participatie van de man in het huishouden een positief significant effect heeft op de kinderwens binnen drie jaar (.475) en dat de participatie van de man in de kindzorg een negatief significant effect heeft (-.488). Het laatst genoemde effect is het tegenovergestelde van wat er verwacht werd. De resultaten van model acht zijn te zien in tabel 4. De effecten van de controlevariabelen zijn nagenoeg onveranderd gebleven na de toevoeging van de interactietermen en zijn ongeveer hetzelfde als in tabel 2.

4.4 Samenwonende en gehuwde mannen

In tabel 5 staan de resultaten voor modellen vijf tot en met acht voor de mannen. In model vijf werd er gekeken naar het verschil tussen samenwonende en gehuwde mannen in het algemeen, met een algemene kinderwens. De verwachting hierbij was dat het effect van de verdeling van de onbetaalde arbeid op de kinderwens minder negatief of positiever zou zijn voor samenwonende mannen dan voor gehuwde mannen. Uit de resultaten blijkt dat er geen significant verschil is tussen samenwonende en gehuwde mannen. Ook bij de omgekeerde analyse voor getrouwde mannen werden er geen significante resultaten gevonden. In model zes werd er gekeken naar het verschil tussen samenwonende en gehuwde mannen in het algemeen, met een kinderwens binnen drie jaar. De verwachting hierbij was dat het effect van de verdeling van de onbetaalde arbeid op de kinderwens minder negatief of positiever zou zijn voor samenwonende mannen dan voor gehuwde mannen. Deze verwachting is niet bevestigd omdat uit de resultaten blijkt dat er geen significant verschil is tussen samenwonende en gehuwde mannen. Uit de omgekeerde analyse voor getrouwde mannen bleek dat de mate van de eigen participatie in het huishouden een positief marginaal significant effect heeft op de kinderwens binnen drie jaar (.440).

Model zeven richt zich op mannen met kinderen en een algemene kinderwens. Uit de resultaten blijkt dat er een marginaal significant verschil ($p = 0.10$) is tussen samenwonende en gehuwde mannen wat betreft invloed van huishoudelijke taakverdeling. Er is geen significant verschil tussen samenwonende en gehuwde mannen op de invloed van kindzorgverdeling. Daarnaast is er marginaal significant bewijs gevonden ($p = 0.10$) dat hoe meer de samenwonende man doet in het huishouden, hoe kleiner de kans op kinderen. De eigen participatie in de kindzorg heeft geen significante invloed op de kinderwens van samenwonende mannen. Ook voor getrouwde mannen met kinderen zijn hier geen

significante resultaten gevonden. Model acht richt zich op mannen met kinderen en een kindertewens binnen drie jaar. De verwachting hierbij was dat het effect van de verdeling van de onbetaalde arbeid op de kindertewens minder negatief of positiever zou zijn voor samenwonende mannen dan voor gehuwde mannen. De analyse van dit model bleek geen significante resultaten te hebben.

De effecten van de controlevariabelen zijn nagenoeg onveranderd gebleven na de toevoeging van de interactietermen en zijn ongeveer hetzelfde als in tabel 3.

5. Conclusie & Discussie

5.1 Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om te kijken in hoeverre de verdeling van onbetaalde arbeid van invloed is op de kindertewens van mannen en vrouwen en of dit verschilt tussen samenwonenden en gehuwden. In eerder onderzoek zijn al meerdere bevindingen gedaan over de invloed van de verdeling van onbetaalde arbeid op de kindertewens (zie o.a. Mills, 2008). Echter, over de kindertewens van mannen en het verschil tussen samenwonenden en gehuwden was nog weinig bekend. Brines & Joyner (1999) hebben met hun theorie proberen te verklaren waarom er een verschil is betreffende scheiding tussen samenwonenden en gehuwden. Daarnaast is de Gender Equity theorie van McDonald (2004) gebruikt om te verklaren wat de invloed is van de verdeling van onbetaalde arbeid op de kindertewens. Naar aanleiding van de theorieën (Brines & Joyner, 1999 en McDonald, 2004) en voorgaand onderzoek zijn een viertal hypothesen opgesteld, betreffende vrouwen, mannen, samenwonende of gehuwde vrouwen en samenwonende of gehuwde mannen. Deze hypothesen zijn door middel van logistische regressie getoetst. Hierbij is gebruik gemaakt van de data van de Netherlands Kinship Panel Survey (NKPS), een uitgebreid onderzoek naar familierelaties in Nederland.

Over het algemeen verwachtten we dat naarmate de bijdrage van de man in de onbetaalde arbeid toeneemt dit een positief effect zal hebben op de kindertewens van de vrouw (hypothese 1). De resultaten steunen deze verwachting niet. We kunnen concluderen dat er weinig bewijs is voor deze hypothese als we kijken naar getrouwde en samenwonende vrouwen tezamen. Dit is ook bij mannen het geval. Wel is er een marginaal effect gevonden dat wanneer mannen meer bijdragen aan onbetaalde arbeid, hun kindertewens binnen drie jaar toeneemt. Dit ligt niet in lijn der verwachting, namelijk dat naarmate mannen meer bijdragen aan onbetaalde arbeid hun kindertewens zal afnemen (hypothese 2).

Verder blijkt dat wanneer een vrouw getrouwd is, er een sterk positief effect op de kindertewens (voor zowel kindertewens algemeen als kindertewens binnen drie jaar) is wanneer de man meer participeert bij

huishoudelijke taken. Dit is het geval voor gehuwde vrouwen in het algemeen en voor gehuwde vrouwen met kind(eren). Tevens komt uit de resultaten naar voren dat voor gehuwde vrouwen de kinderwens afneemt, naarmate de man meer bijdraagt in de kinderopvang. Voor samenwonende vrouwen zijn geen effecten van de verdeling van onbetaalde arbeid op kinderwens gevonden. De verwachting was dat gelijkheid een sterker effect zou hebben voor samenwonende vrouwen dan voor gehuwde vrouwen (hypothese 3). De resultaten steunen deze verwachting niet. Verder werd verwacht dat het effect van de verdeling van onbetaalde arbeid minder negatief of positiever zou zijn voor samenwonende mannen dan voor gehuwde mannen (hypothese 4). Hier is doorgaans geen verschil tussen samenwonenden en gehuwden gevonden. Alleen bij samenwonende mannen met kind(eren) is er een marginaal effect gevonden, namelijk dat de verdeling van huishoudelijke taken een positief effect heeft op de kinderwens. Dit marginale effect ligt in lijn met de hypothese, maar aangezien er verder geen effecten zijn gevonden voor de gehuwden zijn de resultaten niet steunend voor de hypothese. Verder waren er een aantal controlevariabelen, namelijk: kind(eren) thuis, samenwonend of getrouwd, uren werk man, uren werk vrouw, uren werk vrouw (kwadratisch), huishoudinkomen, opleidingsniveau man, opleidingsniveau vrouw, religie en leeftijd (kwadratisch). In de meeste gevallen is het opleidingsniveau van de vrouw, het aantal uren werk van de vrouw en leeftijd (kwadratisch) significant. Verder zijn het aantal uren werk van de vrouw (kwadratisch) voornamelijk significant bij mensen in het algemeen (nauwelijks bij met kinderen).

5.2 Voorgaand onderzoek

Als de resultaten worden vergeleken met eerdere studies dan blijken deze overeen te komen met die van Mills et al (2008). Zij hebben namelijk geen direct effect van onbetaalde arbeid op kinderwens bij vrouwen gevonden. Ook Mills et al (2008) hebben gebruik gemaakt van data uit Nederland. Zij hebben echter ook interacties van zogenaamde rolconflicten toegevoegd. Dit houdt in dat vrouwen een aantal taken hebben die tijd en energie kosten: werk, huishouden en voor de kinderen zorgen. Deze zijn met elkaar in conflict, omdat de vrouw niet alles volledig kan doen. Na toevoeging van de interactie van huishouden en werk (meer dan 30 uur) blijkt dat de invloed van de verdeling van onbetaalde arbeid wel significant is. In dit onderzoek is daar niet voor getoetst. Desondanks wijzen de resultaten van dit onderzoek ook deze richting op, omdat de kwadratische variabele van het aantal uren werk van de vrouw toeneemt tot 30 uur en daarna afneemt. Voor vervolgonderzoek is het daarom goed om rekening te houden met deze rolconflicten.

Bovenstaand onderzoek kwam overeen met de resultaten van dit onderzoek, maar als we kijken naar ander onderzoek kunnen we zien dat de resultaten niet overeenkomen. Neyer & Lappegard (2011) hebben namelijk gevonden dat de verdeling van onbetaalde arbeid op de kinderwens van vrouwen met kinderen (dus niet alleen voor getrouwde vrouwen) wél van invloed is. Zij hadden echter een dataset bestaande uit data van verschillende Europese landen en daarom kan het effect een kwestie van

context zijn. Er zijn immers verschillen tussen deze landen in normen, waarden en voorzieningen. De resultaten van Neyer & Lappegard (2011) komen niet overeen betreffende de resultaten voor vrouwen. Daarentegen komen de resultaten voor mannen wel overeen. Voor mannen blijkt de verdeling van onbetaalde arbeid niet relevant (Neyer & Lappegard, 2011). Voor de man is het gevoel van tevredenheid over de verdeling van de huishoudelijke taken belangrijker voor zijn kindwens. In de analyses van dit onderzoek is er geen variabele voor tevredenheid opgenomen. Dit komt echter wel terug in de Gender Equity Theory die spreekt over werkdruk en een gevoel van rechtvaardigheid. In onze analyses is het gevoel van rechtvaardigheid (of tevredenheid) over de verdeling van onbetaalde arbeid niet meegenomen, omdat dit niet beschikbaar was in de data. Het onderzoek van Neyer & Lappegard (2011) laat zien dat dit wel van invloed kan zijn. Voor verder onderzoek zou het meenemen van variabelen die emoties meten zoals bijvoorbeeld tevredenheid over de verdeling van onbetaalde arbeid, de ervaring van werkdruk of relatiekwaliteit een goede toevoeging zijn.

5.3 Discussie

Mannen

In deze studie zijn geen significante resultaten gevonden voor de verwachting dat de kindwens van mannen af zou nemen wanneer zij hun aandeel in de onbetaalde arbeid vergroten. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat mannen minder bezig zijn met de gang van zaken in de relatie dan vrouwen. In het onderzoek van Kalmijn & Poortman (2006) komt naar voren dat vrouwen gevoeliger zijn voor eventuele relatieproblemen dan mannen. Bovendien voelen mannen gemiddeld minder tijdsdruk dan vrouwen, zo blijkt uit de rapportage 'Tijd op orde' van het SCP (2010). Dit zou betekenen dat mannen minder bezig zijn met de verdelingen in de relatie, waaronder de onbetaalde arbeidsverdeling. Als mannen minder beïnvloed worden door relatieaspecten zoals verdelingen van onbetaalde arbeid, zou dit een verklaring kunnen zijn voor het feit dat de onbetaalde arbeidsverdeling weinig tot geen invloed heeft op de kindwens van mannen. Er zijn wel een aantal marginaal positieve significante effecten gevonden voor mannen. Namelijk voor de man in het algemeen met een kindwens binnen drie jaar, voor de samenwonende man met kinderen en een algemene kindwens en voor de getrouwde man met een kindwens binnen drie jaar. Dit is opvallend omdat er negatieve effecten werden verwacht. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de Nederlandse man toch meer egalitaire normen en waarden heeft dan gedacht. De hypothesen in dit onderzoek zijn gebaseerd op gegevens van de Emancipatiemonitor van het CBS (2012) die aangeven dat de Nederlandse man nog overwegend traditioneel is. Wanneer de Nederlandse man meer egalitair zou zijn dan traditioneel kan dit een mogelijke verklaring zijn voor de gevonden positieve effecten.

Vrouwen

Voor de vrouwen werd verwacht dat het effect van de huishoudelijke taakverdeling op de kinderwens sterker zou zijn voor samenwonende vrouwen dan voor getrouwde vrouwen, omdat samenwonen is gebaseerd op gelijkheid en het huwelijk op specialisatie. Dit bleek echter andersom te zijn. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat het huwelijk in Nederland niet langer gebaseerd is op het specialisatieprincipe, maar dit zou verder onderzocht moeten worden. Een andere mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat de kinderwens pas echt een betekenisvolle rol gaat spelen wanneer men gaat trouwen of al getrouwd is. In de studie van Mills & Trovato (2001) komt naar voren dat het huwelijk een stimulerend effect kan hebben op de fertiliteit. Het huwelijk zorgt voor contractuele bescherming tegen economische risico's die de ouders en het kind lopen. Bovendien is het huwelijk nog steeds de meest sociaal geaccepteerde relatievorm om kinderen in te krijgen. Wanneer een vrouw normen en waarden heeft die stellen dat het huwelijk hét moment is om aan kinderen te beginnen, kan het zo zijn dat zij nog niet bezig is met een kinderwens tot op dat moment. Dit zou tegelijkertijd ook een verklaring kunnen zijn voor het feit dat er geen significanties zijn gevonden voor samenwonende vrouwen. Een andere verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de samenwonende vrouw wel de intenties heeft om te trouwen, maar hier nog niet de middelen of ruimte voor heeft. Stellen die samenwonen met de intentie te trouwen zijn zeer vergelijkbaar met getrouwde stellen in hun relatie en de verdeling van (on)betaalde arbeid (Brown, 2004; Ciabattari, 2004). Dat zou betekenen dat deze vrouwen niet onder het gelijkheidsprincipe van samenwonen, maar onder het specialisatie principe vallen. Dit kan de resultaten vertekenen.

Uit de analyses kwam ook naar voren dat voor de getrouwde vrouw met kinderen geldt dat wanneer de man zijn aandeel in de kindercare vergroot, haar kinderwens afneemt. Dit is een zeer opvallend tegengesteld effect. Zowel de theorie van Brines & Joyner (1999) als de Gender Equity Theory van McDonald (2004) gaan hier niet op. Een alternatieve verklaring zou kunnen zijn dat getrouwde vrouwen zich vasthouden aan het specialisatieprincipe dat zij voor de kinderen moeten zorgen. Wanneer de man hierin zijn aandeel vergroot, sluit dit niet aan bij de principes van de vrouw, hetgeen de kans op kinderwens vermindert. Er kunnen echter ook andere verklaringen bedacht worden die meer op de gevoelsbeleving van de vrouw inspelen. Het zou kunnen zijn dat de vrouw de extra hulp op het gebied van huishouden als zeer prettig ervaart, maar de extra hulp op het gebied van kindercare ziet als bewijs van tekortkomingen in haar rol als zorgende moeder. Het zou ook kunnen zijn dat de vrouw de extra hulp in de kindercare als prettig ervaart, maar geen tweede kind zou willen wetende dat ze daarmee de werkdruk van zowel haarzelf als haar man verhoogt. Al met al, zijn er verschillende verklaringen te bedenken voor het gevonden resultaat. Verder onderzoek zou hierover meer duidelijkheid kunnen verschaffen.

Naast de mogelijke theoretische verklaringen voor de gevonden resultaten zijn er ook nog een aantal dingen op te merken aan de NKPS-dataset die gebruikt is voor dit onderzoek. In de onderzoeksgroep is er namelijk sprake van een onderrepresentatie van samenwonenden en mannen. Van de 2520 respondenten blijven er na selectie ‘slechts’ 661 samenwoners over, waarvan 400 vrouwen en 261 mannen. Dit is relatief weinig en kan de resultaten van dit onderzoek vertekend hebben. Daarnaast is er in deze studie geen rekening gehouden met de heterogeniteit van de samenwoongroep. Een samenwoonverband kan namelijk meerdere vormen aannemen. Zo kunnen zij bijvoorbeeld een samenlevingscontract hebben, hetgeen de financiële onzekerheid verlaagt. Hierdoor neemt de behoefte aan gelijkheid om deze onzekerheid te voorkomen ook af. Bovendien kan er ook sprake zijn van heterogeniteit in de huwelijksgroep omdat de huwelijkse voorwaarden ook hier kunnen verschillen. Dit kan de resultaten van dit onderzoek vertekend hebben en zou moeten worden meegenomen in vervolgonderzoek.

5.4 Tot slot

Deze studie is wetenschappelijk relevant doordat er gekeken is naar de invloed van de onbetaalde arbeidsverdeling op de kinderwens van zowel vrouwen als mannen, en ook of er een verschil in invloed is tussen samenwonenden en gehuwden. De geringe hoeveelheid informatie die hierover bekend was is door dit onderzoek deels aangevuld. Hoewel er relatief weinig significante resultaten gevonden zijn, geven de richtingen wel aan dat er een invloed is van onbetaalde arbeid op de kinderwens van vrouwen en ook mannen. Een van de meest doorslaggevende resultaten is dat de kinderwens van getrouwde vrouwen (in het algemeen en met kinderen) beïnvloed wordt door de mate waarin de man participeert in het huishouden. Wanneer de man echter zijn aandeel in de kindercare vergroot, neemt de kinderwens van getrouwde vrouwen af. Deze resultaten kunnen samen met de aanvullingen uit vervolgonderzoek gebruikt worden voor nieuw beleid omtrent fertiliteit in Nederland.

Literatuurlijst

- Axinn, W., & Thornton, A. (1992). The relationship between cohabitation and divorce: Selectivity or causal influence? *Demography*, 357-374.
- Becker, G. (1981). *A treatise on the family*. Cambridge: MA: Harvard University Press.
- Bernhardt, E., & Goldscheider, F. (2006). Gender equality, parenthood attitudes, and first births in Sweden. *Vienna Yearbook of Population Research*, 19-39.
- Blumstein, P., & Schwartz, P. (1983). *American couples: Money, work, and sex*. New York: Morrow.
- Brines, J., & Joyner, K. (1999). Principles of Cohesion in Cohabitation and Marriage. *American Sociological Review*, 333-355.
- Brown, S. (2004). Moving from cohabitation to marriage: effects on relationship quality. *Social Science Research*, 1-19.
- CBS. (2001). *Samenleven: Nieuwe feiten over relaties en gezinnen*. Voorburg: CBS.
- CBS. (2012). *Emancipatie monitor*. Den Haag: CBS.
- CBS. (2012, juni 22). *Geboorte naar diverse kenmerken*. Opgeroepen op juni 18, 2013, van CBS Statline: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication>
- CBS. (2013, juni 14). *Beroepsbevolking: Geslacht en Leeftijd*. Opgeroepen op juni 18, 2013, van CBS Statline: www.statline.cbs.nl/StatWeb/publication
- Ciabattari, T. (2004). Cohabitation and housework: The effects of marital intentions. *Journal of marriage and family*, 118-125.
- Clarkberg, M., Stoltzenberg, R., & Waite, L. (1995). Attitudes, Values, and Entrance into Cohabitation Versus Marital Unions. *Social Forces*, 609-632.
- Coltrane, S. (2000). Research on household labor: modeling and measuring the social embeddedness of routine family work. *Journal of marriage and the family*, 1208-1233.
- Cooke, L. (2003). *The South revisited: The division of labor and family outcomes in Italy and Spain*. Luxembourg: CEPS/Institute.
- Craig, L., & Siminski, P. (2010). Men's housework, Women's housework and second births in Australia. *International studies in gender, state and society*, 235-266.
- Dijkstra, P., Kalmijn, M., Knijn, T., Liefbroer, A., & Mulder, C. (2005). *Codebook of the Netherlands Kinship Panel Study: A multi-actor, multi-method panel study on solidarity in family relationships, wave 1*. Den Haag: Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute.
- Fraser, N. (1994). After the family wage: Gender equity and the welfare state. *Political Theory*, 591-618.
- Goldscheider, F., & Bernhardt, E. (2011). Domestic gender equality and childbearing in Sweden. *Working paper*, 2-28.
- Harris, K., & Morgan, S. (1991). Fathers, sons, and daughters: Differential paternal involvement in parenting. *Journal of Marriage and the Family*, 531-544.

- Hochschild, A. (1989). *The second shift*. New York: Viking Press.
- Kalmijn, M., & Poortman, A. (2006). His or her divorce? The gendered nature of divorce and its determinants. *European Sociological Review*, 201-214.
- Kalmijn, M., Loeve, A., & Manting, P. (2007). Income dynamics in couples and the dissolution of marriage and cohabitation. *Demography*, 159-179.
- Lillard, L., & Waite, L. (1993). A joint model of marital childbearing and marital disruption. *Demography*, 653-681.
- McDonald, P. (2004). Gender Equity in theories of Fertility Transition. *Population and development*, 427-439.
- Mills, M., & Trovato, F. (2001). The effect of pregnancy in cohabiting unions on marriage in Canada, the Netherlands and Latvia. *Statistical Journal of the United Nations*, 103-118.
- Mills, M., Mencarini, L., Tanturri, M., & Begall, K. (2008). Gender equity and fertility intentions in Italy and the Netherlands. *Demographic Research*, 1-26.
- Neyer, G., Lappegard, T., & Vignoli, D. (2011). Gender equality and fertility: which equality matters? *Demography*, 1-36.
- Oláh, L. (2003). Gendering fertility: Second births in Sweden and Hungary. *Population Research and Policy Review*, 171-200.
- Rigt-Poortman, A., & Mills, M. (2012). Investments in marriage and cohabitation: the role of legal and interpersonal commitment. *Journal of marriage and family*, 357-376.
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. (2011, december 11). *Nationaal Kompas Volksgezondheid*. Opgeroepen op juni 18, 2013, van Nationaal Kompas: www.nationaalkompas.nl/bevolking/geboorte
- SCP. (2010). *Tijd op orde*. Den Haag: SCP.